

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

юли – септември 2014 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на септември 2014 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 10 620.9 млн. лв.

За едногодишен период стойността им отбеляза нарастване, което спрямо края на септември 2013 г. е в размер на 1035.6 млн. лв., или 10.80%. За предходния едногодишен период (септември 2012 г. – септември 2013 г.) също беше отчетено нарастване, което беше в размер на 700.9 млн. лв., или 7.89%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

Тенденцията към нарастване на парите в обращение се запази и през третото тримесечие на 2014 г., като в сравнение с периода април – юни темпът на нарастване значително се забави. Спрямо края на предходното тримесечие парите в обращение се увеличиха с 88.5 млн. лв., или с 0.84%, при 9.86% растеж през второто тримесечие на 2014 г. Нарастването на парите в обращение през третото тримесечие на 2014 г. е с 3.69 процентни пункта по-малко в сравнение със същия период на предходната 2013 г.

В рамките на разглеждания период парите в обращение отбелязаха увеличение с 2.16% през август, главно в резултат от по-активното търсене на налични пари от страна на икономическите субекти и населението във връзка с летния туристически сезон.

Пари в обращение (млн. лв.)

	30.IX.2013	30.VI.2014	30.IX.2014	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к. (3-1)/1	к. (3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	9 585.3	10 532.4	10 620.9	10.80	0.84
<i>Банкноти</i>	9 378.5	10 314.0	10 394.7	10.84	0.78
<i>Разменни монети</i>	200.4	218.4	219.6	9.54	3.58
<i>Възпоменателни монети</i>	6.3	6.4	6.6	4.63	2.78

В края на септември 2014 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.87%, като спрямо края на предходното тримесечие е намалял с 0.06 процентни пункта. За едногодишен период дялът на банкнотите е нараснал с 0.03 процентни пункта.

Към 30 септември 2014 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.07%. През третото тримесечие той е нараснал с 0.06 процентни пункта, а за едногодишен период е намалял с 0.02 процентни пункта.

В края на третото тримесечие на 2014 г. дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение се запазва на ниво от 0.06%, достигнато в края на предходното тримесечие.

В изпълнение на монетната си програма за 2014 г. и на основание чл. 25, ал. 1 от ЗБНБ през третото тримесечие на годината Българската народна банка пусна в обращение златна възпоменателна монета „Св. Пророк Илия“ с номинална стойност 100 лева.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на третото тримесечие на 2014 г. е 28.51 лв., което представлява увеличение с 0.56 лв. спрямо края на 2013 г. За едногодишен период стойността ѝ е нараснала с 0.61 лв. (2.20%) вследствие на по-високия темп на нарастване в паричното обращение на броя банкноти от 50 и 100 лева в сравнение с останалите купюри банкноти.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на септември 2014 г. запазва стойността си от 0.13 лв.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

В края на третото тримесечие на 2014 г. в обращение са 364.6 млн. броя банкноти на обща стойност 10 394.7 млн. лв. В сравнение с края на второто тримесечие броят на банкнотите в обращение нарасна с 0.4 милиона, или с 0.10%, а стойността им – с 80.7 млн. лв., или 0.78%.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения:

- дяловете на купюрите банкноти от 10, 20 и 100 лева намаляват съответно с 0.29, 0.49 и 0.47 процентни пункта;
- дяловете на останалите купюри банкноти от 2, 5 и 50 лева нарастват съответно с 0.02, 0.01 и 1.22 процентни пункта.

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на септември 2014 г. е в размер на 3730.3 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.89%) в общата стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.81%.

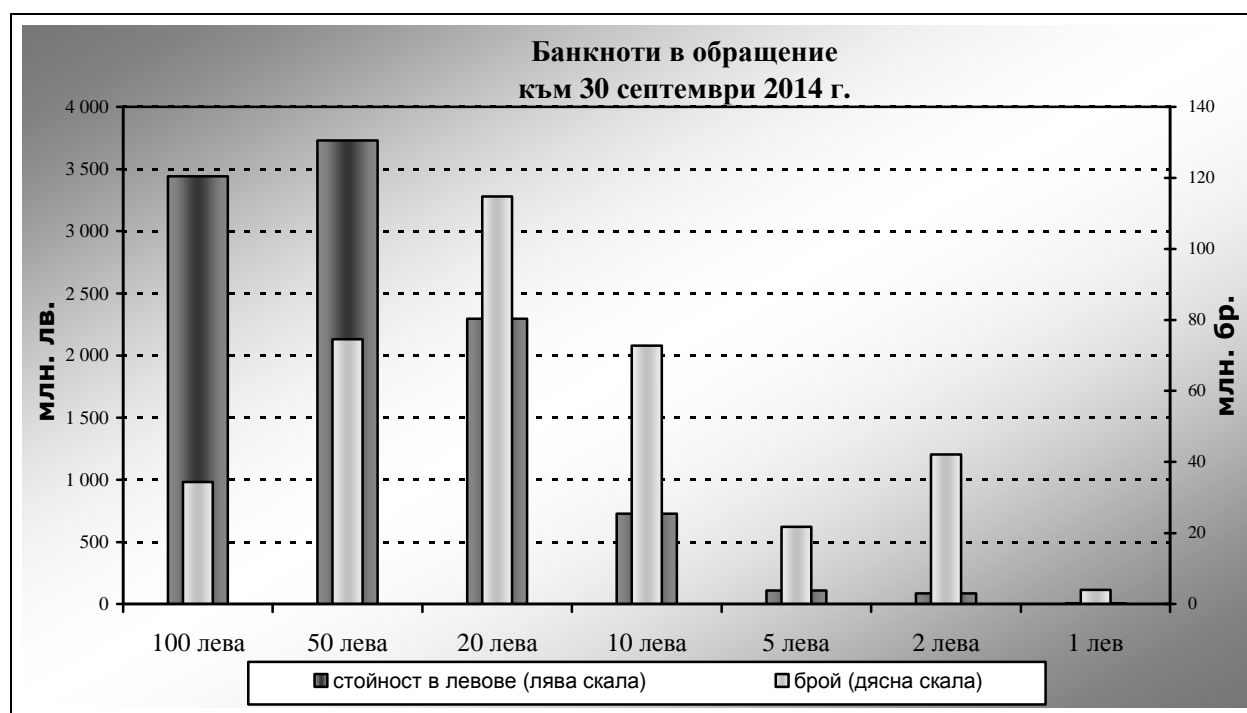
За едногодишен период спрямо края на септември 2013 г. стойността на банкнотите в обращение се е увеличила с 1016.2 млн. лв., или с 10.84% при отчетено нарастване със 7.88% през предходния едногодишен период.

В структурата по стойност на банкнотите в обращение за едногодишен период са настъпили изменения, както следва: намаляват дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лева и нарастват дяловете на купюрите от 50 и 100 лева.

Промените в структурата по брой на банкнотите в обращение през третото тримесечие на 2014 г. са идентични с тези по отношение на тяхната стойност:

- намалява дялт на купюрите от 10, 20 и 100 лева, съответно с 0.69, 0.48 и 0.07 процентни пункта;
- нараства дялт на купюрите от 2, 5 и 50 лева, съответно с 0.30, 0.11 и 0.83 процентни пункта.

С най-голям дял в общия брой на банкнотите в обращение в края на второто тримесечие на 2014 г. е купюрата от 20 лева (31.50%), като в обращение са 114.8 млн. броя банкноти от тази купюра.

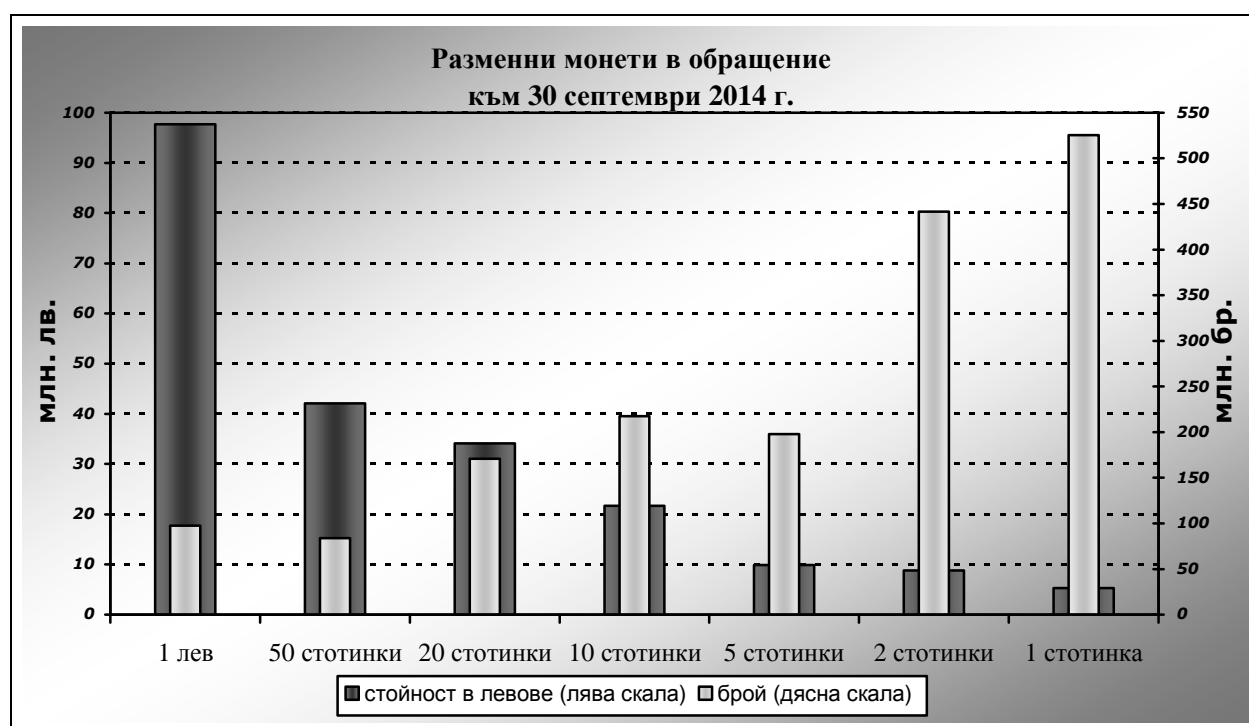

За едногодишен период (спрямо края на септември 2013 г.) броят на банкнотите в обращение се е увеличил с 28.4 милиона, или с 8.45%, при 5.66% през предходния едногодишен период (септември 2012 г. – септември 2013 г.).

В структурата по брой на банкнотите в обращение за едногодишен период са настъпили изменения, както следва: намаляват дяловете на купюрите от 2, 5, 10 и 20 лева и нарастват тези на купюрите от 50 и от 100 лева.

Броят на разменните монети в обращение към края на септември 2014 г. се е увеличил в сравнение с края на юни с 50.0 милиона, или с 2.97%, и достигна 1734.5 милиона. За същия период съвкупната им стойност е нараснала със 7.6 млн. лв., или с 3.58%. За едногодишен период увеличението им по брой е със 149.8 млн. броя (9.45%), а по стойност – с 19.1 млн. лв. (9.54%).

В края на септември 2014 г. дялът на монетите от 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев в общия брой монети в обращение е нараснал в сравнение с края на юни съответно с 0.08, 0.04, 0.05 и 0.04 процентни пункта, като за същия период при монетите от 1, 2 и 5 стотинки е отбелязано намаление на дела им съответно с 0.13, 0.04 и 0.04 процентни пункта.

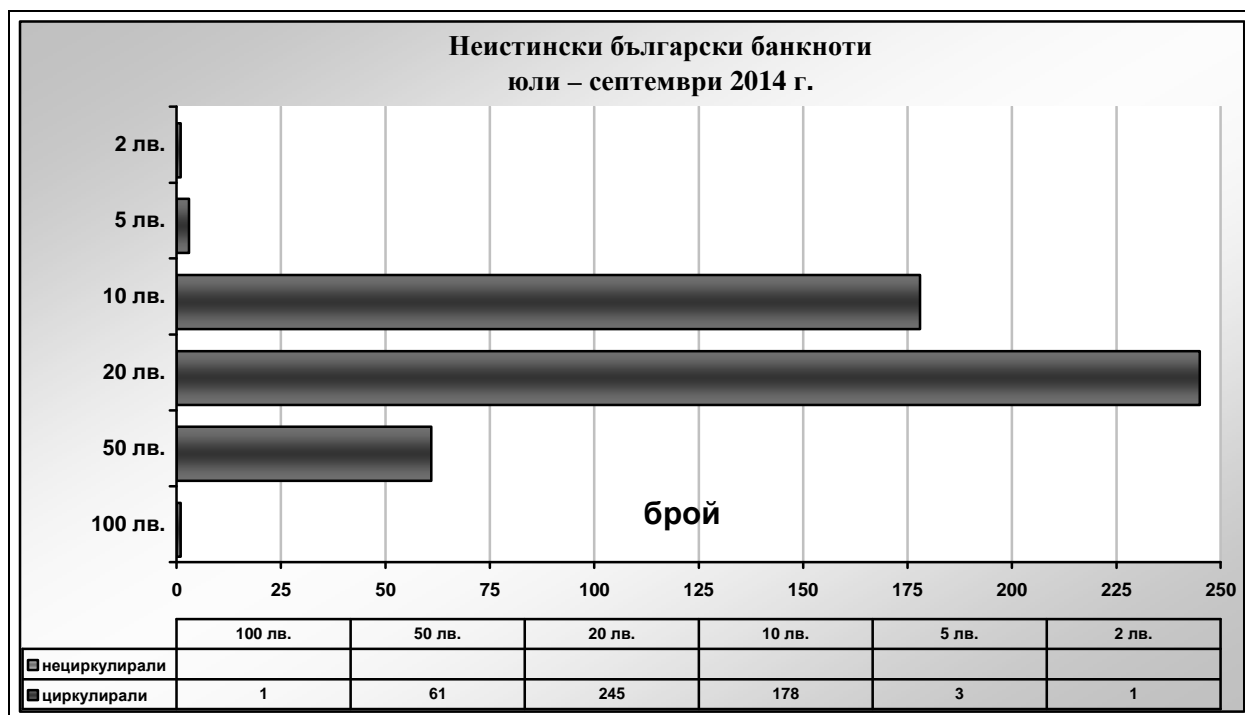
За едногодишен период промените в структурата на монетите в обращение по брой като цяло следват своите дългосрочни тенденции, характеризиращи се със спад на дела на монетите с високи номинали и увеличение на тези с по-ниски. Изключение от тази тенденция се наблюдава при разменните монети от 1 лев, чийто годишен темп на нарастване се запазва висок през последните години. В резултат на това дялът им в общия брой на разменните монети в обращение е нараснал с 0.07 процентни пункта. Дяловете на монетите от 1 и 2 стотинки по брой са нараснали съответно с 0.02 и 0.36 процентни пункта, а на монетите от 5, 10 и 20 и 50 стотинки са намалели спрямо края на септември 2013 г. съответно с 0.13, 0.12, 0.17 и 0.03 процентни пункта.

Към 30 септември 2014 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (30.29%), а с най-малък дял – разменната монета от 50 стотинки (4.85%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През третото тримесечие на 2014 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са регистрирани и задържани общо 489 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Задържаните неистински банкноти през третото тримесечие на 2014 г. са с 497 броя по-малко спрямо задържаните през второто тримесечие.

Относителният дял на задържаните през третото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на септември 2014 г. е 0.000134%, а дялът на общо задържаните от началото на годината е 0.000699%.

От общия брой на задържаните през третото тримесечие на 2014 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 20 лева (50.10%) с относителен дял от 0.000213% спрямо общия брой на банкнотите от тази купюра в обращение в края на септември 2014 г. Дяловете на неистинските банкноти от 10 и 50 лева са съответно 36.40% и 12.47% от общо задържаните неистински банкноти през третото тримесечие, а тези от 2

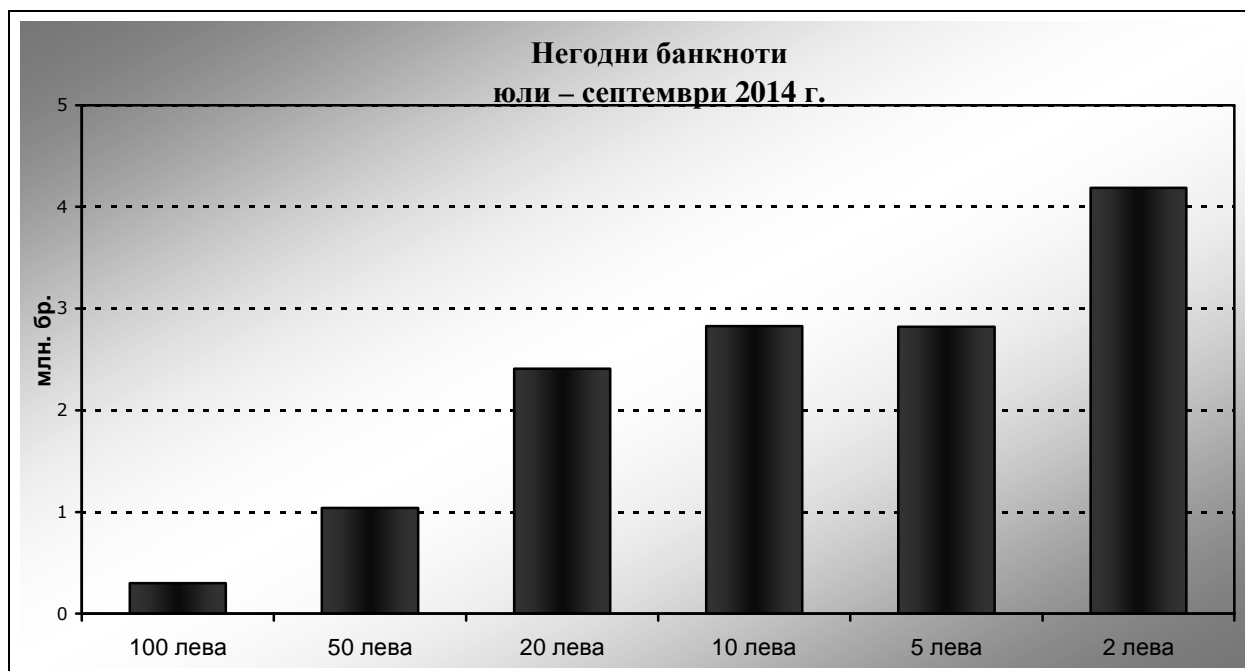
и 5 лева са 4 броя с общ дял от 0.81% от всички задържани през разглеждания период неистински банкноти.

В периода юли – септември 2014 г. бяха регистрирани и задържани общо 239 броя неистински български разменни монети, 145 броя от които са от 50 стотинки и 94 броя от 1 лев.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през третото тримесечие на 2014 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 812 броя евро, 148 броя щатски долари и 43 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода юли – септември 2014 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 13.6 млн. броя банкноти. Те са с 3.9 млн. броя (22.39%) по-малко в сравнение с данните за отделените негодни банкноти през второто тримесечие на 2014 г. Спрямо третото тримесечие на 2013 г. отделените като негодни банкноти са намалели с 4.9 млн. броя., или с 26.35%.

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежащи на унищожаване.

За едногодишен период (септември 2013 г. – септември 2014 г.) отделените като негодни банкноти са 68.4 млн. броя, или с 11.0 млн. броя (13.85%) по-малко спрямо отделените през периода септември 2012 г. – септември 2013 г.

При машинната обработка на банкнотите най-голям дял в общия брой банкноти, отделени като негодни, има купюрата от 2 лева (30.84%). Отделените като негодни банкноти от купюри 5 и 10 лева са с дялове съответно от 20.78% и 20.82%. Делът на отделените през третото тримесечие на 2014 г. негодни банкноти от 20 лева е 17.72%. С по-малки дялове са купюрите от 100 и 50 лева – съответно 2.19% и 7.66%.

През третото тримесечие на 2014 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни са отделени 249.5 хил. броя, които са с 40.2 хиляди, или с 13.89% по-малко в сравнение с отделените през предходното тримесечие.

